

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiae S. Thomae Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

Vtru[m] duorum vel trium testimonium sufficiat? 2

urn:nbn:de:hbz:466:1-38762

quæ statim cum ad notitiam hominis venerint, homo ea manifestare teneatur: puta si pertinent ad corruptionem multitudinis spirituales vel corporales, vel in graue damnum alicuius personæ, vel si quid aliud est huiusmodi, quod quis propalare teneatur vel testificando, vel denunciando. Et contra hoc debet obligari non potest per secreti commissum: quia in hoc frangeret fidem, quam alteri debet. Quandoque verò sunt talia quæ quis prodere non tenetur, unde potest obligari ex hoc, quod sibi sub secreto committuntur: & tunc nullo modo tenetur ea prodere, etiam ex præcepto superioris: quia seruare fidem est de iure naturali. Nihil autem potest præcipi homini contra id quod est de iure naturali.

Ad tertium dicendum, quod operari vel cooperari ad occisionem hominis non competit ministris altaris, vt supra * dictum est. Et ideo secundum iuris ordinem compelli non possunt ad ferendum testimonium in causa sanguinis.

q 64. a 4

ARTIC. II.

Vtrum sufficiat duorum vel trium testimonium?

390

AD secundum sic proceditur. Videtur, quod non sufficiat duorum vel trium testimonium. Iudicium enim certitudinem requirit. Sed non habetur certitudo veritatis per dictum duorum testium. Legitur enim in tertio Regum vigesimoprimo, quod Naboth ad dictum duorum testium falso condemnatus est. Ergo duorum vel trium testimonium non sufficit.

¶ 2 Præterea, Testimonium ad hoc quod sit creditibile, debet esse concors. Sed plerumque duorum vel trium testimonium in aliquo discordat. Ergo non est efficax ad veritatem in iudicio probandam.

¶ 3 Præterea, * Secunda quæstione quarta dicitur, Presal non damnatur nisi septuaginta duobus testibus: Presbyter autem Cardinalis nisi sexaginta quatuor testibus non deponatur; Diaconus Cardinalis vrbis

2. q. 4. c. Presal.

bis Romæ nisi in viginti septem testibus non condemnabitur: Subdiaconus, acolytus, exorcista, lector, ostiarius, nisi cum septem testibus non condemnabitur. Sed magis est periculosum peccatum eius, qui in maiori dignitate constitutus est, & ita minus est tolerandum. Ergo nec in aliorum condemnatione sufficit duorum vel trium testimonium.

SED contra est, quod dicitur Deut. 17. In ore duorum vel trium testium peribit qui interficietur. Et infra 19. In ore duorum vel trium testium stabit omne verbum.

RESPONDEO dicendum, quod secundum Philosophum in 1.^a Ethic. Certitudo non est similiter querenda in omni materia. In actibus enim humanis, super quibus constituuntur iudicia, & exiguntur testimonia, non potest haberi certitudo demonstratiua, eo quod sunt circa contingentia & variabilia. Et ideo sufficit probabilis certitudo, quæ ut in pluribus veritatem attingat, etsi in paucioribus à veritate deficiat. Est autem probabile, quod magis veritatem contineat dictum multorum, quam dictum vnus. Et ideo cum reus sit vnus, qui negat, sed multi testes asserunt idem cum actore, rationabiliter institutum est de iure diuino, & humano, quod dicto testium stet. Omnis autem multitudo in tribus comprehenditur, scilicet principio, medio, & fine. Vnde secundum Philosophum in 1.^a de Cælo, Omne totum in tribus ponimus. Ternarius quidem constituitur asserentium, cum duo testes conueniunt cum actore. Et ideo requiritur binarius testium; vel ad maiorem certitudinem, ut sit ternarius, qui est multitudo perfecta in ipsis testibus. Vnde & Eccl. 4. dicitur, Funiculus triplex difficile rumpitur*. August. autem super illud Ioan. 8. Duorum hominum testimonium verum est: dicit quod in hoc est Trinitas secundum mysterium commendata, in qua est perpetua firmitas veritatis.

Ad primum ergo dicendum, quod quantacumque multitudo testium determinaretur, posset quandoque testi-

*li. 1. c. 3.
cir. prin.
et c. 7 cir
ca fi. t. 5.*

*l. 1. tex. 2.
10. 2.*

*17. ff. 36.
in 10. in
vlt. pag.
ante fin.
10. 9.*

testimonium esse iniquum, cum scriptum sit Exod. 23. Ne sequaris turbam ad faciendum malum. Nec tamen, quia non potest in talibus infallibilis certitudo haberi, debet negligi certitudo, quæ probabiliter haberi potest per duos, vel tres testes, vt * dictum est.

In co. ar.

Ad secundum dicendum, quod discordia testium in aliquibus principalibus circumstantijs, quæ variant substantiam facti (puta in tempore, vel in loco, vel in personis, de quibus principaliter agitur) aufert efficaciam testimonij: quia si discordant in talibus, videntur singulares esse in suis testimonijs, & de diuersis factis loqui. Puta, si vnus dicat hoc factum esse tali tempore, vel loco; alius alio tempore, vel loco: non videntur de eodem facto loqui. Non tamen præiudicatur testimonio, si vnus dicat se non recordari, & alius asserat determinatum tempus, vel locum. Et si in talibus omnino discordauerint testes actoris, & rei, si sint æquales numero, & pares dignitate, statur pro reo: quia facilius debet esse iudex ad absoluendum, quam ad condemnandum, nisi forte in causis fauorabilibus, sicut est causa libertatis, & huiusmodi. Si verò testes eiusdem partis dissenserint, debet iudex ex motu sui animi percipere cui parti sit standum, vel ex numero testium, vel ex dignitate eorum, vel ex fauorabilitate causæ, vel ex conditione negotij, & dictorum. Multò autem magis testimonium vnus repellitur, si sibi ipsi dissideat, interrogatus de visu, & scientia, non autem si dissideat, interrogatus de opinione, & fama: quia potest, secundum diuersa visa, & audita, diuersimodè motus esse ad respondendum. Si verò sit discordia testimonij in aliquibus circumstantijs non pertinentibus ad substantiam facti, puta si tempus fuerit nubilosum, vel serenum, vel si domus fuerit picta, aut non, aut aliquid huiusmodi: talis discordia non præiudicat testimonio: quia homines non consueuerunt circa talia multum sollicitari, vnde facile à memoria elabuntur. Quinimò aliqua discordia in talibus facit testimonium credibilius, vt Chrysostr. * dicit su-

Homi. v. paulò post prin. incipit hac homil. Oportet nos quidem, so. 2.

Sec. Sec. Vol. ij.

M

per

per Matth. quia si in omnibus concordarent, etiam in minimis, viderentur ex conditō eundem sermonem proferre. Quod tamen prudentiæ iudicis relinquitur discernendum.

Ad tertium dicendum, quòd illud locum habet specialiter in episcopis, presbyteris, diaconis, & clericis Ecclesiæ Romanæ, propter eius dignitatem. Et hoc triplici ratione. Primò quidem, quia in ea tales institui debent, quorum sanctitati plus credatur, quam multis testibus. Secundò, quia homines qui habent de alijs iudicare, sæpè propter iustitiam multos aduersarios habent. Vnde non est passim credendum testibus contra eos, nisi magna multitudo conueniat. Tertio, quia ex condemnatione alicuius eorum derogaretur in opinione hominum dignitati illius Ecclesiæ, & auctoritati: quod est periculosius, quam in ea tolerare aliquem peccatorem, nisi valde publicum, & manifestum, de quo graue scandalum oriretur.

ARTIC. III.

Virum alicuius testimonium sit absque eius culpa repellendum?

391

AD tertium sic proceditur. Videtur, quòd alicuius testimonium non sit repellendum, nisi propter culpam. Quibusdam enim in penam infligitur, quòd ad testimonium non admittantur: sicut patet in his qui infamia notantur. Sed pœna non est inferenda, nisi pro culpa. Ergo videtur quòd nullius testimonium debeat repelli, nisi propter culpam.

¶ 2 Præterea, De quolibet præsumendum est bonum, nisi appareat contrarium. Sed ad bonitatem hominis pertinet, quòd verum testimonium dicat. Cùm ergo non possit constare de contrario, nisi sit propter aliquam culpam, videtur quòd nullius testimonium debeat repelli, nisi propter culpam.

¶ 3 Præterea, Ad ea quæ sunt de necessitate salutis, nullius redditur non idoneus, nisi propter peccatum. Sed testificari veritatem est de necessitate salutis, vt supra* dictum est. Ergo nullus debet ex-
clu-

*Ar. i. hu
ius q.*